

WOJCIECH MOSKAŁA*

FORMACJA CHRZEŚCIJAŃSKA MĘŻCZYZN NA PRZYKŁADZIE WSPÓLNOTY DROGA ODWAŻNYCH

CHRISTIAN FORMATION OF MEN:
A CASE STUDY OF THE 'ROAD OF THE BRAVE' COMMUNITY

Abstract: In recent years, there has been a certain becoming outdated way of defining masculinity, which has been defined in the past decades. This process is commonly referred to as the crisis of masculinity or the crisis of fatherhood. There is also an indication of the contemporary man's loss of awareness of his supernatural dignity. At the same time, the significance of new initiatives by laypeople in the Catholic Church is growing, initiatives that can remind modern individuals of their identity and divine origin. An example of such a movement is the Road of the Brave, which aims to promote a vision of masculinity where a man discovers his vocation and identity, enabling him to be a guide for others. This community encourages its members not only to take care of their spiritual lives but also provides support to men in their physical and personal development. A challenge for this movement is to seek more and more better methods, forms, and tools for pastoral work with men in the Church, adapted to the conditions and challenges of the contemporary world.

Keywords: The Road of the Brave, man, formation, Church, community, masculinity, postmodernism, movement, crisis, fatherhood.

Wiek XXI jest czasem, w którym intensywnie poddaje się pod refleksję zagadnienia związane z życiem i funkcjonowaniem mężczyzn we współczesnym świecie.

Wojciech Moskała – absolwent Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; uczestnik Teologicznego Studium Licencjackiego (teologia dogmatyczna); e-mail: wmmoskala@gmail.com.

Pytania o rozumienie i definiowanie pojęcia męskości wynikają z zachodzących obecnie zmian społecznych, rozwoju naukowej refleksji nad płciowością oraz prowadzenia badań nad zjawiskiem feminizmu¹. W czasach najnowszych obserwuje się wzrost znaczenia kobiet w życiu społecznym, politycznym, gospodarczym oraz kościelnym, przy jednoczesnej dezaktualizacji pewnego sposobu definiowania męskości, który obecny był w ostatnich dekadach, co określa się powszechnie jako kryzys męskości oraz kryzys ojcostwa².

Postmodernistyczne spojrzenie na możliwości poznawcze człowieka skutkuje przekonaniem o braku możliwości dotarcia do istoty czy też esencji męskości. Podczas gdy do niedawna tożsamość rozumiana była jako powołanie i wzorzec, do którego trzeba dążyć i który trzeba przyjąć, by wypełnić w ten sposób role i wzorce uznane w społeczeństwie za charakterystyczne dla danej płci, to według myśli ponowoczesnej stanowi ona proces, w którym człowiek nieustannie konstruuje samego siebie. Zygmunt Bauman (1925-2017), jeden z myślicieli tego nurtu, posunął się nawet do twierdzenia, iż

[...] budowa tożsamości jest potrzebą powszechnie dzisiaj odczuwaną, i wzywają i zachęcają do niej najbardziej wpływowe autorytety kulturowe, ale posiadanie tożsamości mocno osadzonej i na zmiany odpornej, tożsamości na całe życie, okazuje się rychło nie przewagą, lecz zwałą w życiu człowieka, który nie panuje w pełni nad okolicznościami swej życiowej wędrówki – kulą u nogi utrudniającą ruchy – balastem, który trzeba wyrzucić za burtę, by wolność ruchów odzyskać³.

Przemiany w myśleniu o mężczyznach i kobietach nie ominęły także świata katolickiego. Z jednej strony zauważa się niechęć mężczyzn do brania czynnego udziału w celebracjach religijnych⁴, z drugiej zaś ostatnie dziesięciolecie charakteryzują się wzrostem świadomości godności i zobowiązań katolików świeckich wobec wspólnoty Kościoła. Wizja Kościoła Chrystusowego jako nowego Ludu Bożego, wyrażona m.in. w dokumentach Soboru Watykańskiego II⁵, wskazuje na to, iż laikat nie może być jedynie biernym obserwatorem, lecz powołany jest do stawania się aktywnym podmiotem życia kościelnego obok duchowieństwa oraz osób życia konsekrowanego⁶.

¹ Por. A. RYBICKI. *Od antropologii do duchowości mężczyzny. Źródła, koncepcje, perspektywy*. Pelplin 2020 s. 5.

² Por. Z. MEŁOSIK. *Kryzys męskości w kulturze współczesnej*. Poznań 2002 s. 8-11.

³ Z. BAUMAN. *Ponowoczesność jako źródło cierpień*. Warszawa 2000 s. 52.

⁴ Por. R. STARKOWICZ. *Mężczyźni nie lubią chodzić do kościoła?* <<https://info.wiara.pl/doc/1948646.Mezczyzni-nie-lubia-chodzic-do-kosciola>> [dostęp: 6.12.2022].

⁵ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen Gentium* (21.11.1964) [dalej: KK] p. 33.

⁶ Por. T. GŁUSZAK. *Katolicy świeccy. Miejsce laikatu w życiu społecznym i religijnym*. Gniezno 2009 s. 11.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie formacji mężczyzn do życia chrześcijańskiego w Kościele katolickim, jako odpowiedź na obecne przemiany w postrzeganiu roli mężczyzny w świecie oraz na negację prawdziwej wielkości człowieka, przejawiającej się w jego transcendencji wobec świata rzeczy⁷. Za przykład posłużył ruch katolicki Droga Odważnych, który rozpoczął swoją działalność w 2010 r. pod nazwą Przymierze Wojowników. Na jego czele stanęli Mariusz Marcinkowski (obecnie lider główny ruchu) oraz Michał Piekara. Cel istnienia inicjatywy rozpoznali jako propagowanie takiej wizji męskości, w której mężczyzna odnajduje swoje powołanie i tożsamość, aby mógł być przewodnikiem dla innych⁸. Przymierze miało pozwolić członkom na przeżycie osobistej formacji i doświadczenie męskiej wspólnoty, by mogli podejmować codzienną walkę w obronie wiary, rodziny i wartości⁹. W 2017 r. wspólnota uruchomiła platformę internetową pod nazwą odważni.pl, która oferowała mężczyznom podjęcie formacji w oparciu o ideę wierności małym krokom w rozwoju duchowym i osobistym¹⁰. Wkrótce Przymierze Wojowników zaangażowało się wyłącznie do posługi w tym przedsięwzięciu, przyjmując nazwę Droga Odważnych.

Dzisiaj projekt ten składa się z trzech inicjatyw: programu Droga Odważnych, wspólnoty Przymierze Odważnych oraz inicjatywy Powołani do Przywództwa. Swoją misję określa jako

[...] budzenie liderów gotowych służyć Bogu, Kościołowi, Rodzinie; liderów, którzy w pierwszej kolejności są przywódcami w swoim osobistym życiu, w codziennej, wiernej pracy nad sobą, którzy potrafią utrzymać równowagę między rodziną, wiarą, pracą i realizacją własnych pasji¹¹.

Dla osiągnięcia zamierzonego celu ruch ten organizuje małe grupy formacyjne, warsztaty, rekolekcje, pielgrzymki oraz inne spotkania dla mężczyzn. Kościelną osobą prawną nadzorującą prawidłowe funkcjonowanie inicjatywy jest Prowincja Warszawska Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, która dekretem Asystencji Duchowej z 29 kwietnia 2021 r. wyznaczyła asystenta ruchu br. Adama Zwierza. Droga Odważnych działa w oparciu o Statut przyjęty 23 kwietnia 2021 r.¹²

⁷ Por. JAN PAWEŁ II. *Encyklika Centesimus annus* (1.05.1991) p. 13.

⁸ Por. *Diecezja Kielecka – Przymierze Wojowników – żyj pełnią męskości*. <<https://www.diecezja.kielce.pl/przymierze-wojownikow-zyj-pelnia-meskosci>> [dostęp: 30.04.2022].

⁹ Por. *Pytanie na Śniadanie – Przymierze Wojowników – Męska wspólnota chrześcijańska*. <<https://pytanienasniadanie.tvp.pl/29082437/przymierze-wojownikow-meska-wspolnota-chrzeszcjanska>> [dostęp: 30.04.2022].

¹⁰ Por. *Przymierze – Droga Odważnych*. <<https://youtu.be/v4h703SyVnw>> [dostęp: 17.05.2022].

¹¹ *Droga Odważnych – Wizja i misja*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/wizja-i-misja>> [dostęp: 30.04.2022].

¹² Por. *Droga Odważnych – O nas*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/o-nas>> [dostęp: 30.04.2022].

Podjmując zagadnienie formacji mężczyzn do życia chrześcijańskiego w Kościele katolickim na przykładzie katolickiego ruchu Droga Odważnych, konieczne jest ukazanie najpierw celów, jakie stawia przed sobą wspomniany ruch. W dalszej kolejności omówione zostaną wybrane metody i formy wykorzystywane w pracy formacyjnej ruchu Droga Odważnych.

1. CELE FORMACJI MĘŻCZYZN WE WSPÓLNOCIE DROGA ODWAŻNYCH

Kościelne ruchy i wspólnoty chcąc prowadzić mężczyzn do udzielenia pozytywnej odpowiedzi na Boże wezwanie do zbawienia, nie mogą działać chaotycznie, lecz powinny postawić sobie jasno sprecyzowane cele po to, żeby ich działalność była efektywna. Dlatego też niniejszy paragraf dotyczyć będzie zadań, jakie stawia sobie ruch Droga Odważnych, żeby być dla współczesnych katolickich mężczyzn środowiskiem wzrostu.

1.1. POMOC W ODKRYWANIU I REALIZOWANIU WŁASNEGO POWOŁANIA

Statut Ruchu Droga Odważnych już w pierwszym paragrafie zawiera informację o podstawowym celu jego istnienia, jakim jest formacja mężczyzn poprzez przygotowanie ich do owocnego realizowania powołania w obranej przez nich formie życia w Kościele: jako osoby świeckie, duchowieństwo lub konsekrowani¹³.

Ruch priorytetowo traktuje rozwijanie relacji mężczyzny z Bogiem. Dopiero w kolejnych krokach członek Drogi Odważnych może podjąć refleksję nad konkretną formą zaangażowania, w której będzie urzeczywistniać swoje podstawowe powołanie, jakim jest wspólnota ze Stwórcą. Koresponduje to z nauczaniem Kościoła, które podkreśla:

jeśli nie wszyscy w Kościele idą tą samą drogą, wszyscy jednak powołani są do świętości i ta sama przypała im w udziale wiara dzięki sprawiedliwości Pańskiej¹⁴.

Charyzmat ruchu Droga Odważnych został rozwinięty i sformułowany jako Ideał Życia, który składa się z siedmiu punktów¹⁵:

1. Idź i naśladuj Ukrzyżowanego u boku Niepokalanej.
2. Służ ofiarną miłością tym, których powierzył ci Bóg.
3. Odkrywaj swoją tożsamość w trzech relacjach: ojca, brata i syna.

¹³ Por. *Statut Ruchu Droga Odważnych z dnia 23 kwietnia 2021 roku* § 1 pkt 1. <<https://www.drogaodwaznych.pl/o-nas>> [dostęp: 27.06.2022].

¹⁴ KK 32.

¹⁵ Por. *Statut Ruchu Droga Odważnych* § 5 pkt 2.

4. Szerz ideał braterstwa w służbie Kościołowi.
5. Rozpoznawaj wolę Bożą i daj się poprowadzić.
6. Praktykuj Świętą Obojętność opartą na miłosierdziu i sprawiedliwości.
7. Realizuj powołanie do przywództwa w życiu osobistym i wspólnotowym.

Ruch wpisuje się zatem w model chrześcijańskiej doskonałości, jakim jest naśladowanie Chrystusa i wierność Jego orędziu w indywidualnej sytuacji życiowej każdego mężczyzny¹⁶. Wspólnota określa rolę, jaką pełni w życiu świeckich mężczyzn rodzina. Wszyscy ludzie bez względu na stan życia powołani są do świętości¹⁷. Celowi temu służyć ma formacja prowadzona za pomocą przygotowywanych materiałów, w oparciu o formułowaną misję, wizję i ideał życia, do którego chcą zbliżyć się członkowie.

Św. Jan Paweł II, idąc za św. Pawłem, w pełnieniu przez mężczyznę roli ojca biologicznego dostrzegał udział w ojcostwie samego Boga (por. Ef 3,15). Dlatego kolejnym zadaniem stojącym przed mężczyznami powinno być tworzenie przestrzeni dla „równego rozwoju wszystkim członkom rodziny”. Misję tę może realizować poprzez wzięcie odpowiedzialności za życie poczęte w łonie matki, a także przez włączenie się w proces wychowania potomstwa wraz z małżonką, czego składową jest przekazanie dzieciom wiary w Chrystusa i wprowadzenie ich w żywe doświadczenie Kościoła. Ważnym elementem troski o byt rodziny pozostaje praca, która nie powinna prowadzić do rozpadu współżycia rodzinnego, lecz do jego utwierdzenia¹⁸. Stąd też ruch Droga Odważnych kładzie duży nacisk w formacji mężczyzn na

[...] przygotowanie ich do owocnego realizowania powołania w danym stanie (mężowie, ojcowie, kapłani, zakonnicy)¹⁹.

1.2. UCZESTNICTWO W MISJI KOŚCIOŁA

Apostolska odpowiedzialność ludzi świeckich nie wynika z nadania hierarchii, lecz wypływa bezpośrednio od Boga na mocy sakramentów chrztu i bierzmowania. Jest ona podejmowana w tym celu, aby doprowadzić do „[...] zbawienia ludzi, które ma się osiągnąć przez wiarę w Chrystusa i Jego łaskę”²⁰. Wierni świadomi swojej podmiotowości w Kościele pamiętają, że stanowią wraz z duchowieństwem

¹⁶ Por. M. CHMIELEWSKI. *101 pytań o życie duchowe*. Lublin 2004 s. 14.

¹⁷ Por. KK 41.

¹⁸ Por. JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska *Falimiaris consortio* o zadaniach rodziny w świecie współczesnym* (22.11.1981) p. 25.

¹⁹ *Statut Ruchu Droga Odważnych* § 1 pkt 1.

²⁰ SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem** (18.11.1965) [dalej: DA] p. 6.

Ciało Chrystusowe i są za nie odpowiedzialni²¹. Niweluje to bierność laikatu i zachęca do czynnego udziału w dziele misyjnym²². Swoje zadanie mogą wypełniać indywidualnie albo wraz z innymi ludźmi, gromadząc się w ruchach i stowarzyszeniach²³. Aktywność świeckich dokonuje się nie tylko w wymiarze Kościoła powszechnego, lecz także na poziomie parafii oraz diecezji. To właśnie one stają się podstawowymi miejscami ich uczestnictwa²⁴. Jedną z form zaangażowania laikatu z życie Kościoła partykularnego jest udział w synodach diecezjalnych. H. Seweryniak podaje, iż odnowa życia synodalnego dotyczy obecnie całego Ludu Bożego, co wynika z pogłębienia rozumienia wspólnoty eklezjalnej jako komunii w duchu Soboru Watykańskiego II²⁵.

Aktualnym przykładem realizowania tej misji w Kościele jest udział w zwołanym przez papieża Franciszka synodzie (2021-2023) pod hasłem *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo, misja*, zwanym także synodem o synodalności. Jego celem ma być inspirowanie ludzi „do marzenia o Kościele, którego część stanowią”. Zaproszenie do udziału w procesie synodalnym zostało skierowane do wszystkich ochrzczonych, ponieważ wspólnie stanowią oni podmiot zmysłu wiary (*sensus fidelium*)²⁶. Grupy męskie w Polsce zaangażowały się w fazę diecezjalną synodu. Lider Drogi Odważnych Mariusz Marcinkowski wyszedł z inicjatywą zorganizowania spotkania liderów wszystkich wspólnot i duszpasterstw dla mężczyzn oraz zgromadzeń zakonnych. Wydarzenie pod nazwą *Mężczyzna w Kościele* odbyło się 2 kwietnia 2022 r.²⁷ Zaproszenie zostało skierowane do przedstawicieli około 150 grup, jednak obecni na nim byli reprezentanci 10 z nich: Grupy Męskiej św. Michała Archanioła, Wojowników Maryi, Zakonu Pijarów, Wspólnoty Głos Ojca, Mężczyzn św. Józefa, Rycerzy Kolumba, Męskiej Formacji Duchowej oraz Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, a także Przymierza Odważnych, jako pomysłodawców i organizatorów. Na spotkaniu nie zostały podjęte żadne konkretne decyzje, jednak stworzyło ono możliwość wzajemnego słuchania. Liderzy Drogi Odważnych podkreślili, iż wydarzenie *Mężczyzna w Kościele* było pierwszym krokiem do podjęcia procesu rozeznawania woli Bożej wśród przedstawicieli

²¹ Por. JAN PAWEŁ II. *Posynodalna adhortacja apostolska Christifideles laici o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie* (30.12.1988) p. 3.

²² Por. T. GŁUSZAK. *Katolicy świeccy* s. 85.

²³ Por. M. KOWALCZYK. *Teologia i apostołat laikatu*. Warszawa 2019 s. 90.

²⁴ Por. W. ŚMIGIEL. *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-Wspólnoty*. Lublin 2010 s. 137-138.

²⁵ Por. H. SEWERYNIAK. *Święty Kościół powszedni*. Warszawa 1999 s. 228-230.

²⁶ Por. *Synod 2021-2023 – Kto może uczestniczyć w synodzie*. <https://synod.org.pl/wp-content/uploads/2021/11/Kto-moze-uczestniczyc-w-synodzie_2.pdf> [dostęp: 2.06.2022].

²⁷ Por. *Mężczyzna w Kościele*. <<https://www.mezczyznawkosciele.pl/>> [dostęp: 2.06.2022].

środowisk męskich w Kościele katolickim. Jednocześnie planowane są kolejne spotkania, aby móc kontynuować pracę synodalną²⁸.

1.3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRZEKSZTAŁCANIE ŚWIATA

Odnowa porządku doczesnego jest zadaniem całego Kościoła. W zależności od obranej formy życia w Ludzie Bożym każdy katolik powinien w odpowiedni dla niego sposób tak przekształcać doczesność, aby uzgodnić ją z normami chrześcijańskiego życia. Zadaniem duszpasterzy jest przedstawienie celu stworzenia, zasad korzystania z rzeczy ziemskich oraz wydawanie sądów o zgodności działalności świeckich z katolickimi zasadami moralnymi²⁹. Z kolei ludzie świeccy powinni podejmować zadanie odnowy w sposób bezpośredni i na własną odpowiedzialność³⁰, gdyż prowadzą oni swoje życie w świecie,

[...] w zwyczajnych warunkach życia rodzinnego i społecznego, z których niejako utkana jest ich egzystencja³¹.

Są takie sytuacje, w których tylko laikat może „[...] czynić obecnym i aktywnym Kościół”³². Pierwsze rozdziały Księgi Genesis zawierają opis powołania istoty ludzkiej do sprawowania w imieniu Boga rządów nad ziemią oraz do przekształcania jej na własne potrzeby, zgodnie z wolą Stwórcy. Panowanie, o którym mówi objawienie, musi uwzględniać zwierzchnictwo Jahwe nad całą rzeczywistością stworzoną, jako darem przekazany mężczyźnie i kobiecie. Świat stał się dla ludzi miejscem życia, rozwoju i poznawania Stworzyciela. Świadomość ta wiąże się z ponoszeniem odpowiedzialności za świat i za decyzje podejmowane przez człowieka³³.

Ruch Droga Odważnych w swoich programach formacyjnych odwołuje się m.in. do założeń duchowości ignacjańskiej³⁴. Założyciel tej szkoły duchowej, św. Ignacy z Loyoli, za podstawową zasadę (nazywaną głównie fundamentem ignacjańskim) stworzonych przez siebie Ćwiczeń *duchownych* uważał to, że

²⁸ Por. D. DUDEK. *Spotkanie bez celu – po co mężczyźni poświęcili sobotę na takie wydarzenie*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/spotkanie-bez-celu-synod-o-synodalnosci>> [dostęp: 2.06.2022].

²⁹ Por. DA p. 24.

³⁰ Por. *tamże* 7.

³¹ KK 31.

³² *Tamże* 32; W. PRZYGODA. *Apostolat świeckich w Polsce w czterdzieści lat po Soborze Watykańskim II*. „Teologia Praktyczna” 7:2006 s. 48.

³³ POR. PAPIESKA RADA *IUSTITIA ET PAX*. *Kompendium nauki społecznej Kościoła*. Kielce 2005 p. 255.

³⁴ Por. *Statut Ruchu Droga Odważnych* § 6 pkt 1.

człowiek po to jest stworzony, aby Boga, Pana naszego, chwalił, czcił i Jemu służył, a przez to zbawił duszę swoją³⁵.

Jako uczniowie św. Ignacego, członkowie Drogi Odważnych są wezwani do wejścia na ścieżkę prowadzącą do świętości dzięki wsparciu innych mężczyzn³⁶.

Mężczyźni z Drogi Odważnych szeroko traktują pojęcie pracy. Dotyczy ona doskonalenia siebie w obszarach życia duchowego, osobowego oraz fizycznego i oznacza sposób zarabiania na swoje utrzymanie. Na stronie internetowej ruchu można przeczytać, iż misją wspólnoty jest kształtowanie liderów, którzy

[...] potrafią utrzymać równowagę między rodziną, wiarą, pracą i realizacją własnych pasji. Naszym celem jest integralny wzrost mężczyzn. Wzrost rozumiemy jako połączenie własnego rozwoju z Bożą Łaską. Potrzebujemy wzrastać w obszarze ducha, ciała i osoby³⁷.

2. METODY I FORMY FORMACJI WE WSPÓLNOCIE DROGA ODWAŻNYCH

Ruch Droga Odważnych realizuje wymienione założenia na wiele różnorodnych sposobów. Niniejszy paragraf będzie zawierał opis form i metod stosowanych przez Drogę Odważnych, poprzez które wspólnota chce doprowadzić swoich członków do chrześcijańskiej doskonałości, wyrażającej się w braniu odpowiedzialności za życie swoje oraz swojej rodziny, Kościoła i społeczeństwa.

2.1. ROZWIJANIE ŻYCIA DUCHOWEGO

Formacja w Drodze Odważnych odbywa się w trzymiesięcznych blokach. Wprowadzeniem do nowego kwartału jest konferencja lub webinar, podczas których uczestnicy mogą posłuchać zaproszonych gości poruszających zagadnienia ważne dla współczesnych mężczyzn³⁸. Członkostwo w Przymierzu poprzedzone jest natomiast Pilotażem, podczas którego sympatycy zostają zapoznani z charyzmatem Drogi Odważnych, wyrażającym się w Ideale Życia, metodzie pracy formacyjnej oraz zobowiązaniach, jakie wynikają z przynależności do społeczności. Zgodnie ze Statutem ruchu obowiązki te przedstawiają się następująco: uczestnictwo w życiu

³⁵ IGNACY Z LOYOLI ŚW. *Ćwiczenia duchowne*. Kraków 2002 s. 27.

³⁶ Por. *For World – Droga Odważnych*. <<https://youtu.be/hdG8MHSBT10>> [dostęp: 17.05.2022].

³⁷ *Droga Odważnych – Wizja i misja* [dostęp: 7.06.2022].

³⁸ Por. *Droga Odważnych – Jak dołączyć?* <<https://www.drogaodwaznych.pl/dolacz>> [dostęp: 18.05.2022].

wspólnotowym Drogi Odważnych, troska o formację permanentną, realizowanie celów statutowych, przestrzeganie postanowień Statutu, uchwał i regulaminów³⁹.

Po ukończeniu programu pilotażowego mężczyźni mogą podjąć świadomą decyzję przystąpienia do Przymierza. Szczególną formą przynależności do wspólnoty jest złożenie ślubu prywatnego na okres jednego roku, z możliwością jego odnowienia po upływie 12 miesięcy⁴⁰. Program formacyjny mężczyzn zrzeszonych we wspólnocie opiera się na pracy indywidualnej z kartami pracy, studium biblijnym, podjęciu wyzwania do konkretnego działania oraz spotkaniach w małych grupach dzielenia. Ponadto członkowie społeczności podejmują inne aktywności przewidziane dla formacji stałej. Mężczyźni zgromadzeni w Przymierzu praktykują Boże Poranki, czyli nawyk polegający na rozpoczynaniu dnia od wysłuchania czytań z liturgii wraz z kilkuminutowym komentarzem przygotowywanym przez braci z posługi nauczycielskiej. Każdy wieczór natomiast kończą rachunkiem sumienia oraz analizą emocji, jakie zaobserwowali u siebie w ciągu ostatniej doby, a także obserwacją tego, jak wyglądały ich fundamentalne relacje w danym dniu⁴¹. Narzędzie w formie kalendarza i notatnika, służące do codziennej pracy, nosi nazwę PlanoMAX – jest to połączenie dwóch słów: planowanie i maksymalnie. Tytuł ten ma nawiązywać także do postaci św. Maksymiliana Kolbego, jednego z patronów Drogi Odważnych. PlanoMAX dostępny jest również dla mężczyzn spoza Przymierza⁴².

Każdy z braci dołączających do Przymierza ma swojego socjusza, tzn. mężczyznę, który znajduje się na podobnej ścieżce formacyjnej. Relacja z towarzyszem pozwala na dzielenie się przeżyciami, codziennymi problemami, na udzielanie sobie wsparcia oraz wzajemną modlitwę⁴³. Co miesiąc natomiast członkowie Przymierza z danego okręgu oraz sympatycy zaproszeni są na wspólne spotkanie, w ramach którego jednoczą się we Mszy św., mają możliwość skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania, wygłoszenia i wysłuchania świadectw innych mężczyzn oraz adoracji Najświętszego Sakramentu. Przy tej okazji ruch zachęca swoich członków do czynnego włączenia się w sprawowanie liturgii, w tym także w służbę liturgiczną ołtarza. Mężczyźni przedstawiają również komentarze do czytań, pełnią funkcję lektorów oraz przygotowują oprawę muzyczną⁴⁴.

³⁹ Por. *Statut Ruchu Droga Odważnych* § 12 pkt 2.

⁴⁰ Por. *tamże* § 12 pkt 1.

⁴¹ Por. *Droga Odważnych – O wspólnocie*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/o-wspolnocie>> [dostęp: 18.05.2022].

⁴² Por. *Droga Odważnych – Planomax*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/planomax>> [dostęp: 18.05.2022].

⁴³ Por. *tamże*.

⁴⁴ Por. *tamże*.

2.2. SPOTKANIA W GRUPACH

Ideę budowania bliskich, braterskich relacji między mężczyznami można odnaleźć w dokumentach i materiałach formacyjnych tytułowej męskiej wspólnoty. Jak czytamy w Statucie Drogi Odważnych, celem projektu jest m.in. tworzenie „[...] środowiska wzrostu poprzez doświadczenie braterstwa”⁴⁵. Ruch ten w swoim charyzmie zawarł takie reguły, jak odkrywanie swojej tożsamości w trzech relacjach – ojca, brata i syna oraz szerzenie ideału braterstwa w służbie Kościołowi⁴⁶. Wspólnota pragnie realizować swój charyzmat „[...] poprzez doświadczenie braterstwa i formację”⁴⁷.

Droga Odważnych powołała do życia inicjatywę o nazwie Powołani do Przywództwa (PDP), skierowaną do wszystkich mężczyzn (również nienależących do Przymierza). W jej ramach realizowany jest program Akademia Przywództwa, podczas którego mężczyźni zaproszeni są do pracy w małych grupach oraz uczestniczenia w comiesięcznych zjazdach. Udział w Akademii poprzedzony jest odbyciem trzydniowych ćwiczeń duchowych o nazwie Droga Lwa⁴⁸. Wydarzenie to w sposób szczególny służy realizacji jednego z podstawowych celów ruchu, jakim jest budzenie przywództwa w życiu osobistym i wspólnotowym⁴⁹. Podczas trzydniowych rekolekcji oprócz zagadnień z życia duchowego poruszane są także tematy związane z rozwojem osobowym mężczyzny, takie jak: misja życiowa, stawianie celów, fundament życia oraz relacje⁵⁰.

Corocznie bracia z Drogi Odważnych organizują całonocną pielgrzymkę mężczyzn do Niepokalanowa o nazwie Droga na MAXA. W 2022 r. nocna wyprawa odbyła się w wigilię uroczystości Zesłania Ducha Świętego⁵¹. Mężczyźni pielgrzymowali pod hasłem *Służę, więc jestem*⁵². W okresie Wielkiego Postu natomiast, we współpracy z Zakonem Pijarów, organizowane są Męskie Gorzkie Żale w parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Krakowie. Podczas spotkań porusza się ważne dla współczesnego mężczyzny tematy, takie jak gniew, nieczystość, samot-

⁴⁵ Statut Ruchu Drogi Odważnych § 1 pkt 1.

⁴⁶ Tamże § 5 pkt 2.

⁴⁷ Tamże § 5 pkt 3.

⁴⁸ Tamże § 2 pkt. 1-3.

⁴⁹ Tamże § 5 pkt 1.

⁵⁰ Droga Odważnych – Droga Lwa. <<https://www.youtube.com/playlist?list=PLJPeyTievtvOMJuxDK3PcSPjBsaSlfRPF>> [dostęp: 26.05.2022].

⁵¹ D. DUDEK. *Za nami nocna pielgrzymka Drogi Odważnych*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/za-nami-nocna-pielgrzymka-drogi-odwa%C5%BCnych>> [dostęp: 20.06.2022]; M. LASKOWSKI. *„Matka Przenajświętsza spoglądała na nas pobłaźliwie” – świadectwo Drogi na MAXA*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/matka-przenaj%C5%9Bwi%C4%99tsza-spogl%C4%85da%C5%82a-na-nas-pob%C5%82a%C5%BClowie-%C5%9Bwiadectwo-drogi-na-maxa>> [dostęp: 20.06.2022].

⁵² Droga Odważnych – Droga na MAXA. <<https://www.drogaodwaznych.pl/dnm2022>> [dostęp: 18.05.2022].

ność czy relacja z ojcem⁵³. Dla osób spoza Krakowa istnieje możliwość łączenia się w modlitwie przez Internet⁵⁴.

2.3. SŁUŻBA RODZINIE I SPOŁECZEŃSTWU

Droga Odważnych swoją misję określa jako „[...] budzenie liderów gotowych służyć Bogu, Kościołowi, Rodzinie”⁵⁵. W tym celu wspólnota opublikowała na swoim kanale YouTube serie filmów, będących omówieniem książek poruszających temat ojcostwa⁵⁶. Z kolei na stronie internetowej ruchu można odnaleźć pisane przez członków wspólnoty artykuły o podobnej tematyce⁵⁷.

Ważnym programem realizowanym przez ruch, który ma na celu formowanie mężczyzn do podejmowania odpowiedzialnych decyzji dotyczących życia prywatnego, rodzinnego, zawodowego oraz społecznego, jest inicjatywa Powołani do Przywództwa składająca się z dwóch etapów. Pierwszy z nich, o którym była mowa wyżej, Powołani do Przywództwa w życiu osobistym, obecnie częściej określanymi jako Akademia Przywództwa⁵⁸, zakłada odkrycie przez mężczyznę jego tożsamości oraz owocne realizowanie powołania do małżeństwa i ojcostwa. Stopień drugi – Powołani do Przywództwa w życiu wspólnotowym – skierowany jest do kapłanów i liderów oraz wszystkich tych, którzy rozeznają, w jaki sposób mogą służyć w Kościele⁵⁹.

Posługę liderką w Drodze Odważnych mogą objąć jedynie ci mężczyźni, którzy ukończyli oba stopnie PDP, rozeznali wspólnie z Ekipą Prowadzącą formę zaangażowania w życiu wspólnotowym, są członkami Przymierza oraz minimum jeden rok pełnili posługę jako liderzy nowicjusze. W przypadku mężczyzn żonatych dodatkowo wymagana jest pisemna zgoda żony na złożenie ślubu służby we wspólnocie⁶⁰. Do obowiązków lidera należą⁶¹: uczestnictwo w życiu wspólnotowym Drogi Odważnych, troska o formację stałą, realizowanie celów statutowych,

⁵³ eKAI.pl – Męskie Gorzkie Żale. <<https://www.ekai.pl/meskie-gorzkie-zale/>> [dostęp: 27.05.2022].

⁵⁴ YouTube – Kolegium Pijarska. <https://www.youtube.com/channel/UCdzPMCh1AAkks_u4to8CS1Q/playlists> [dostęp: 27.05.2022].

⁵⁵ Droga Odważnych – Wizja i misja [dostęp: 19.05.2022].

⁵⁶ Por. YouTube – Droga Odważnych. <<https://www.youtube.com/@DrogaOdważnych/playlists>> [dostęp: 6.12.2022].

⁵⁷ Por. Droga Odważnych – Artykuły – Relacje. <<https://www.drogaodważnych.pl/artykuly/categories/relacje>> [dostęp: 6.12.2022].

⁵⁸ Por. Droga Odważnych – Akademia Przywództwa. <<https://www.drogaodważnych.pl/>> [dostęp: 19.05.2022].

⁵⁹ Por. Statut Ruchu Droga Odważnych § 2 pkt 3.

⁶⁰ Por. Tamże § 10 pkt. 2-4.

⁶¹ Por. Tamże § 10 pkt 5.

przestrzeganie postanowień Statutu, uchwał i regulaminów, troska o potrzeby finansowe ruchu, a także służba na rzecz wspólnoty⁶².

Jedną z form zaangażowania mężczyzn z Przymierza jest służba na rzecz chłopców przebywających w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Rzepczynie. W 2022 r. w okresie Wielkiego Postu kilku braci ze wspólnoty przyjęło zaproszenie ks. Artura Dylewskiego, szefa ośrodka i jednocześnie członka Drogi Odważnych, do poprowadzenia rekolekcji. Tematyka ćwiczeń wielkopostnych skupiła się wokół relacji ojciec – syn. Mężczyźni podzielili się z młodzieżą historiami z ich własnego życia, przeprowadzili pracę warsztatową i grupową, a także uczestniczyli z młodymi ludźmi w nabożeństwie Drogi krzyżowej⁶³.

Droga Odważnych razem z inicjatywą dla kobiet uBOGAcONA⁶⁴ prowadzi program formacyjny skierowany do małżonków o nazwie Seminarium Małżeńskie⁶⁵. W jego ramach organizatorzy przewidują kilka zjazdów w ciągu roku, comiesięczne spotkania rodzinne z konferencją i dialogiem dla małżonków oraz rekolekcje i warsztaty śródroczne⁶⁶.

Artykuły pisane przez członków Przymierza, dotyczące budowania relacji z żoną, przechodzenia przez kryzysy oraz znaczenia przysięgi małżeńskiej, można również znaleźć na stronie internetowej ruchu⁶⁷. Od 2022 r. bracia formujący się we wspólnocie jako liderzy organizują wydarzenia mające na celu budowanie i zacieśnianie relacji ojców z synami⁶⁸ oraz córkami⁶⁹.

ZAKOŃCZENIE

Wizja Kościoła Chrystusowego jako nowego Ludu Bożego wskazuje, że wierni świeccy powołani są do czynnej współpracy z duchowieństwem oraz osobami życia konsekrowanego dla budowania Kościoła (por. Ef 2,21). Osoby świeckie uczestniczą więc w wielkim nakazie misyjnym, jaki Jezus Chrystus zlecił swojemu Ludowi przed wniebowstąpieniem. Zadanie to wierni realizują zarówno indywi-

⁶² Por. *tamże* § 10 pkt 1.

⁶³ Por. M. LASKOWSKI. *Chłopcy z ośrodka wychowawczego zrobili rekolekcje grupie dorosłych mężczyzn*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/chlopzy-z-osrodka-wychowawczego-zrobili-rekolekcje>> [dostęp: 19.05.2022].

⁶⁴ Por. *uBOGAcONA – O projekcie*. <<https://www.ubogacona.pl/o-mnie>> [dostęp: 19.05.2022].

⁶⁵ Por. *Seminarium Małżeńskie*. <<https://www.seminariummalzenskie.pl/>> [dostęp: 19.05.2022].

⁶⁶ Por. *Seminarium Małżeńskie – O seminarium*. <<https://www.seminariummalzenskie.pl/o-seminarium>> [dostęp: 19.05.2022].

⁶⁷ Por. *Droga Odważnych – Artykuły – Relacje*.

⁶⁸ Por. *Droga Odważnych – Obóz ministrancki*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/tata-i-syn>> [dostęp: 21.11.2022]; J. Kopczyński. *Survival ojca z synem, czyli Próba Ezawa*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/survival-ojca-z-synem-czyli-pr%C3%B3ba-ezawa>> [dostęp: 21.11.2022].

⁶⁹ Por. *Droga Odważnych – Randka z córką*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/tata-i-corka>> [dostęp: 21.11.2022].

dualnie w codziennym życiu, jak i zrzeszając się w różnych ruchach kościelnych lub organizacjach religijnych.

Celem niniejszego artykułu było przedstawienie formacji mężczyzn do życia chrześcijańskiego w Kościele katolickim, jako odpowiedź na współczesne postrzeganie roli mężczyzny w Kościele i świecie. Posłużył do tego ruch katolicki Droga Odważnych, działający obecnie na terenie Polski. Podjęta tematyka wpisuje się w podejmowaną współcześnie refleksję na temat rozumienia i definiowania pojęcia męskości, co wynika z zachodzących przemian społecznych, rozwoju naukowej refleksji nad płciowością oraz prowadzenia badań nad zjawiskiem feminizmu.

Statut ruchu Droga Odważnych prezentuje cel, jakim jest integralny rozwój mężczyzny w obszarach życia duchowego, osobowego oraz fizycznego, aby mógł on zrealizować w świecie swoje powołanie i doświadczać wolności dziecka Bożego, potrzebnej mu do objęcia roli przywódcy w życiu osobistym oraz wspólnotowym. W ten sposób promowana jest chrześcijańska i integralna wizja człowieka jako istoty cielesno-duchowej oraz transcendującej świat materialny.

BIBLIOGRAFIA

- BAUMAN Z.: *Ponowoczesność jako źródło cierpień*. Warszawa: Wydawnictwo Sic! 2000.
- CHMIELEWSKI M.: *101 pytań o życie duchowe*. Lublin: Wydawnictwo „POLIHYMNIA” 2004.
- Diecezja Kielecka – Przymierze Wojowników – żyj pełnią męskości*. <<https://www.diecezja.kielce.pl/przymierze-wojownikow-zyj-pelnia-meskosci>> [dostęp: 30.04.2022].
- Droga Odważnych – Akademia Przywództwa*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/>> [dostęp: 19.05.2022].
- Droga Odważnych – Artykuły – Relacje*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/artykuly/categories/relacje>> [dostęp: 6.12.2022].
- Droga Odważnych – Droga Lwa*. <<https://www.youtube.com/playlist?list=PLJPeyTievtvOMJuxDK3PcSPjBsaSlfRPF>> [dostęp: 26.05.2022].
- Droga Odważnych – Droga na MAXA*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/dnm2022>> [dostęp: 18.05.2022].
- Droga Odważnych – Jak dołączyć?*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/dolacz>> [dostęp: 18.05.2022].
- Droga Odważnych – O nas*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/o-nas>> [dostęp: 30.04.2022].
- Droga Odważnych – Obóz ministrancki*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/tata-i-syn>> [dostęp: 21.11.2022].
- Droga Odważnych – Randka z córką*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/tata-i-corka>> [dostęp: 21.11.2022].
- Droga Odważnych – Wizja i misja*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/wizja-i-misja>> [dostęp: 30.04.2022].
- DUDEK D.: *Spotkanie bez celu – po co mężczyźni poświęcili sobotę na takie wydarzenie*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/spotkanie-bez-celu-synod-o-synodalnosci>> [dostęp: 2.06.2022].

- DUDEK D.: *Za nami nocna pielgrzymka Drogi Odważnych*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/za-nami-nocna-pielgrzymka-drogi-odwa%C5%BCnych>> [dostęp: 20.06.2022].
- eKAI.pl – *Męskie Gorzkie Żale*. <<https://www.ekai.pl/meskie-gorzkie-zale/>> [dostęp: 27.05.2022].
- For World – Droga Odważnych*. <<https://youtu.be/hdG8MHSBTl0>> [dostęp: 17.05.2022].
- GŁUSZAK T.: *Katolicy świeccy. Miejsce laikatu w życiu społecznym i religijnym*. Gniezno: Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum 2009.
- IGNACY z LOYOLI ŚW.: *Ćwiczenia duchowne*. Kraków: Wydawnictwo WAM 2002.
- JAN PAWEŁ II: *Adhortacja apostolska Falimiaris consortio o zadaniach rodziny w świecie współczesnym* (22.11.1981).
- JAN PAWEŁ II: *Encyklika Centesimus annus* (1.05.1991).
- JAN PAWEŁ II: *Posynodalna adhortacja apostolska Christifideles Laici o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie* (30.12.1988).
- KOPCZYŃSKI J.: *Survival ojca z synem, czyli Próba Ezawa*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/survival-ojca-z-synem-czyli-pr%C3%B3ba-ezawa>> [dostęp: 21.11.2022].
- KOWALCZYK M.: *Teologia i apostołat laikatu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2019.
- LASKOWSKI M.: „*Matka Przenajświętsza spoglądała na nas pobłażliwie*” – *świadekstwo Drogi na MAXA*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/matka-przenaj%C5%9Bwi%C4%99tsza-spogl%C4%85da%C5%82a-na-nas-pob%C5%82a%C5%BCliwie-%C5%9Bwiadectwo-drogi-na-maxa>> [dostęp: 20.06.2022].
- LASKOWSKI M.: *Chłopcy z ośrodka wychowawczego zrobili rekolekcje grupie dorosłych mężczyzn*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/post/chlopcy-z-osrodka-wychowawczego-zrobili-rekolekcje>> [dostęp: 19.05.2022].
- MEŁOSIK Z.: *Kryzys męskości w kulturze współczesnej*. Poznań: Wydawnictwo Wolumin 2002.
- Mężczyzna w Kościele*. <<https://www.mezczyznawkosciele.pl/>> [dostęp: 2.06.2022].
- PAPIESKA RADA IUSTITIA ET PAX: *Kompendium nauki społecznej Kościoła*. Kielce 2005.
- PRZYGODA W.: *Apostołat świeckich w Polsce w czterdzieści lat po Soborze Watykańskim II*. „Teologia Praktyczna” 7:2006 s. 48.
- Przymierze – Droga Odważnych*. <<https://youtu.be/v4h703SyVnw>> [dostęp: 17.05.2022].
- Pytanie na Śniadanie – Przymierze Wojowników – Męska wspólnota chrześcijańska*. <<https://pytaniemasnianie.tvp.pl/29082437/przymierze-wojownikow-meska-wspolnota-chrzescijanska>> [dostęp: 30.04.2022].
- RYBICKI A.: *Od antropologii do duchowości mężczyzny. Źródła, koncepcje, perspektywy*. Pelplin: Wydawnictwo Bernardinum 2020.
- Seminarium Małżeńskie – O seminarium*. <<https://www.seminariummalzenskie.pl/o-seminarium>> [dostęp: 19.05.2022].
- Seminarium Małżeńskie*. <<https://www.seminariummalzenskie.pl/>> [dostęp: 19.05.2022].
- SEWERYNIAK H.: *Święty Kościół powszedni*. Warszawa: Biblioteka „Więzi” 1999.
- SOBÓR WATYKAŃSKI II: *Dekret o apostołstwie świeckich Apostolicam actuositatem* (18.11.1965). W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2002.

- SOBÓR WATYKAŃSKI II: *Konstytucja dogmatyczna o Kościele Lumen gentium* (21.11.1964). W: W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2002.
- STARKOWICZ R.: *Mężczyźni nie lubią chodzić do kościoła?* <<https://info.wiara.pl/doc/1948646.Mezczyzni-nie-lubia-chodzic-do-kosciola>> [dostęp: 6.12.2022].
- Statut Ruchu Droga Odważnych z dnia 23 kwietnia 2021 roku*. <<https://www.drogaodwaznych.pl/o-nas>> [dostęp: 27.06.2022].
- Synod 2021-2023 – Kto może uczestniczyć w synodzie*. <https://synod.org.pl/wp-content/uploads/2021/11/Kto-moze-uczestniczyc-w-synodzie_2.pdf> [dostęp: 2.06.2022].
- ŚMIGIEL W.: *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-Wspólnoty*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2010.
- uBOGAcONA – O projekcie*. <<https://www.ubogacona.pl/o-mnie>> [dostęp: 19.05.2022].
- YouTube – Droga Odważnych*. <<https://www.youtube.com/@DrogaOdwaznych/playlists>> [dostęp: 6.12.2022].
- YouTube – Kolegium Pijarska*. <https://www.youtube.com/channel/UCdzPMCh1AAkks_u4to8CS1Q/playlists> [dostęp: 27.05.2022].

Streszczenie: W ostatnich latach następuje pewna dezaktualizacja sposobu definiowania męskości, który obecny był w ostatnich dekadach. Proces ten nazywa się powszechnie kryzysem męskości lub kryzysem ojcostwa. Wskazuje się również na utratę przez współczesnego człowieka świadomości jego nadprzyrodzonej godności. Jednocześnie rośnie znaczenie nowych inicjatyw ludzi świeckich w Kościele katolickim, które mogą przypomnieć współczesnemu człowiekowi o jego tożsamości i Bożym pochodzeniu. Przykładem takiego ruchu jest Droga Odważnych, który stawia sobie za cel propagowanie takiej wizji męskości, w której mężczyzna odnajduje swoje powołanie i tożsamość, aby mógł być przewodnikiem dla innych. Wspólnota ta zachęca swoich członków nie tylko do pielęgnowania życia duchowego, lecz także udziela wsparcia mężczyznom w rozwoju fizycznym oraz osobowym. Wyzwaniem dla opisywanego ruchu jest poszukiwanie coraz lepszych metod, form oraz narzędzi przeznaczonych do pracy duszpasterskiej z mężczyznami w Kościele, które dostosowane będą do uwarunkowań i wyzwań współczesnego świata.

Słowa kluczowe: wspólnota Droga Odważnych, mężczyzna, formacja, Kościół, wspólnota, męskość, postmodernizm, ruch, kryzys, ojcostwo.